

Felix Agarre
Mallabia, Bizkaia

Aurkibidea

Biografia

Zintak

MAL-002

- **Proiektua:** Mallabiko euskara - Pello Mugarza
- **Elkarrizketatzailea(k):**
- **Data:**
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k):** Markuerkiaga, Itxaro - Gezuraga, Kepa - Agirrebeña, Aintzane - Arantzeta, Jon

Pasarteak

1. Eskekoak baserrietan

- **Erref:** MAL-002/001

- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Eskeko bat zakuarekin baserrira joan zitzaieneko eguna.

Transkripzioa

- Ez da hain [...] baiña esan bir dou ta, zera, [...] izan da, zera etorri jakun baten eskeko bat, ba leiñ eskekuk ibiltxen zin ba, beharrezkuk zakuaz ta zerin ipinitxa, kale erropa osoz ta, umin kontra gixona taxu hortan ez dakit ze ta.

- Harexei begire [...]

- A bai bai, ni ziurtatu ezin da izen, zerutatik, ez, zerutatik ezin da izen ta, [...] zerutatik ordun ta, segidu ein bihar xoat pentsau xoat nora joten daben ta, "Bai handixik nator ba", esan naijon eta, "zuk biher bada ezagutuko zu nire lehenengo senarra, Juan", "lagun handidxe ga, siñistuik", da "zelan dabil ba?", "han danak dabiz igul antzin", eske ez dot gure barre etxi ze kristo ta, Ortuzarrenekuk emongo dosta. Bueno "zeoze ingo zaizkizu", ta "bai ipini agudo", ze nahixun ta, bankoa etorri nitzan ta etorri herritarrak ipini tzo diru apur bat ta maletie, Koldok. [...] ta "gaur Juanen iztarrak euki dodaz", ezin da izen ta, "nundik?", "gixon bat pasa da leiñ ta haretxek esan jatz", "neuk be jakin nahi neukez, ze ixen den, ta norutz hartu dau?", "ba hor ziher jun da, zaldi politt bat zeuken ta", [...] igo gaiña, junda, besti honek bilurre, [...] asko pasako dalakun ta, balienti honek geldi hor jarritte, bigarrenak berbarik be ezin ein ta, topa dozuena ezetz ikasi be ein, ta, bide eskasa ixan da hori ta beste bat gorutz, kuzero baten Baltikorutz, ibili ei zan begire ta, ezin izen eben aurrera jutie, esan ei zen, "adiskidie ikusi ahal dozu maletadun gixon bat", ta "bai, haren bile bazabiz hankak azkar eragin zinekez" esan ei zetzen, "bizkor ibili zinekez", ta, emon dotso zaldixori ta "eukiko dozu oixaktena" ta "bai", joan da gizon hori bille, ba zerorren bille, maletadunen bille, ta atera maletioi, laguntza barik igon al zaittez beste bidetik, hanka! Ta etorri zan ta ez zeban topau iñor, ta dios hamen martxie, andria ixan zan [...] jaja lagata hortxe [...] etor da etxera ta andri [...] memeli zan baiña "sar zaitxez zuk ze nahizun hara guk baiño nezezidade gehixau daukela Juanek da hareri emoteko ta berari emon dotset". Ta ondo pasa ei zeban [...] zoridxonak emon /bitsezuz/ bihar dotsezuz gixonai zuk [...]

- Horixe ba.

- Bai.

- Eh bai, e amaittu dozu hori?

- Hori bai.

2. Eperren inguruko kontakizuna

- **Erref:** MAL-002/002
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:02:45. **Bukatu:** 00:04:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Eperren inguruko kontakizuna.

Transkripzioa

- Gerin (Geria) e zelan zan ba hori eperra e.
- A bai hori e zera.
- Hori...
- Kanpoko zakunaz etortzen zala ta gosia izan zalarik eperra ekarriko ei zittun, "ba ekarriko dittut" esan ei zeban, ta ekarri dittu. Ta ezer badabil ipintten, ha be egunero ipini be ez ta probetan probetan askotxu jan ei zittun, ta [...] honek pentsau dxoan: "zeozer asma biharko dot /bikot/ nik", ta etorri jakun kanpoko abadiok bestin jantziz erutiarren Martiñegaz ta zera "ba banitxak". Ta "hola" esan ei zotsan eta "hola", ta "baaki zer?", ta "ez", "gure abadi ganau ona da beruaitxik, belarri bidxek ebai /bitsatez/ biher dotsatez bihar goizin. "O banoi ordun" esan ei ixan dau, "bai, hobeto eingo dau", hartu liburuori ta hurrengo [...] bera badoa abadiori doie, kanpoko hori, etorri da herrikuoi. Ta "Nun da ba?", "Jun da", "Jun?" "bai, baina ikusiko dittu, eperrak ikusi?" Ta bai, kaperautzan ta diar ei zotsen: "ekarri bat oin" ta zea, honek neuk bihar dittuaz "bittuaz" belarrittik ebai biharko / biko/ dotsadaz esaten zinduen, ta mutille ez dakitz zer badakitx [...] horrek hamen deuzen bittartin eperrak [...]

3. Gerea auzoko sakristaua

- **Erref:** MAL-002/003
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:04:00. **Bukatu:** 00:06:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Gerea auzoko kontakizuna; abadea; sakristauaren inguruko kontuak.

4. Abadearen inguruko azalpenak

- **Erref:** MAL-002/004
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:06:45. **Bukatu:** 00:07:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Abadearen inguruko kontuak.

Transkripzioa

- Zera sermotutxu bat eingo dotsela, esan ba hori sarie esan nau gero zestuk eitten zittune. Sermotutxo bat eingo dotsela abadik.
- Ez dakit hori.
- Ta ba sermotutxuoi, ta gero e ahuntzek eruten ei zirin [Maltaraeñien], ahuntzek bittartian harutz ta honutz, ba harek euren kopapuntu hori, han batu dittuek, ta ba gero ba haixe, urekau modue, [...] ta sakritsauei, sakritsauei azkanengo “hi bertako ministrua azelako lau edo bost”, proust, albokoariai, sakristauai, hori be Gerin (Gerian) pasauteku da ba.
- Egin leike.

5. Antzinako bizimodua

- **Erref:** MAL-002/005
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:07:35. **Bukatu:** 00:09:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Lehenagoko bizimoduaren inguruko iritzia. Konparazioak. Garai batean baserrietan ez zegoen ez ur-korronterik, ez argirik, ez bide egokirik...

Transkripzioa

- Ba, oin hirurogeta zortzi urtez hor atzetikuk kontau biheko jittuau!
- Bai, bai [...] lekuen ekixok.
- Orduko bizimodue, geur txarto esaten juau, baiña geur hobeto, neuretzako, lehenaukuek baiño. Orduen, baserri baten ez euen Mallebi guztixen fregaderara urik. Pozuetati edo iturrixetati, handik zertu biheko zan. Ta geur ya etxe bat ez da egongo urik bakoik.
- Kotxeik bakoik be ez!
- E?
- Kotxeik bakoik be ez!
- Kotxeik bakoik be ez. Baiñe urik barik behiñipeiñien. Eta kamiñoik be... Geure akorduen einddekuek die, hirurogeta hiru bat urte edo lau izengo die Ermuatik Markiñarako [hona goiko] kamiñue ein zala. Ta euen kamiño bat bakarrik Eltzubittik herrire.
- Mallebire, bai.
- Mallebirekue. Ta Mallabittik Areittixora. Mallabittik Ermurekue be oindio urte asko ez dala einddekuek die. Horrek ointsua ' einddekuek.
- Hori geu ezkondu giñan ingurun, ez?
- Bai. Berrogeta hamabi urte inguru edo [holakue]. Ta holantxek gauzak. Hamen miserixeko bizimodue erun eben lehenaoko zaharrak, ze ez urik, ez argiik, ta ez bideik ez euen hamen.
- Ezebez.
- Hamen euen miserixa bat, jantzixaz be bai...
- Honek ez jakixiek baiñe...
- Jantzixaz be bai, eta bidiekin be bai, urakin be bai, ta argixe be... Ointsuao ipinitteko argixek die honek argi... Ez euen. Petrolie edo karburue. Ta ez euen argiik be. Ta oin txarto bizi gariela? Bai! Sekulo be ez gara ondo biziko, baiñe ordun baiño hobeto oin.
- Orduko zaharrak bai konformidadie, e!

6. Lehengo zaharren konformidadea

- **Erref:** MAL-002/006
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:09:50. **Bukatu:** 00:11:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Lehenagoko zaharren konformidadea. Proba-harria.

Transkripzioa

- Orduko zaharrak bai konformidadie, e! Hamen, horren etxie baiño beheratxuao zien haritz bi edo, ta beste pago bi edo; han proba-harritxo bat. Proba-harritxo bat.
- Bai. Ordun leku askotan proba-harrix.
- Ta neguen, [hara] lantzien pareja bat lotu etxe bakotxak ta handik gora [hara] Otsonera, granjak dauzen etxe aurrera, behetik gora. Ta ha harrixa han gora altxatzen ebenak e...
- Zeozer.
- Zeozer. Ta gero, ba, lantzin batek, lantzin batek parejok lotute harekin harrixaz. Ta gero hor beste aldien [...], ta horko gizonai bestien parejak

ikusten han, ta --Pantxiko jua izena-- ta "Pantxiko, zuk be lotu biheko dozuz, ba". Ta, ba, "Lotu eingo dittut". Andriek urtetzen deutse: "Ez horixe! Ez dozu erungo probara behirik!", ta andriek [...] Pantxikoi [...].

7. Gerezitara joan zireneko kontakizuna

- **Erref:** MAL-002/007
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:11:00. **Bukatu:** 00:13:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Gerezitara joan zireneko kontakizuna. Toponimia.

Transkripzioa

- Beste baten keixak jatera jun giñen, hor, Trabakutik hurrengo tontorrera, han etxie... [...] etxie pasau ta Gomesian. Han, kamiño eskiñan keixa-baltzak, edarrak. Ta, ba, keixara igon dou. Horren anaie, ni, ta hori, Eibarren bizi dana, Eugenio, keixata '. Harek eskupetia, Eugeniok, anaiana, Iñixiona. Ta andriorrek sentidu gaittu keixan ta: "Hona Prin! Prin! Prin, hona, hona! Heldu hórrei! Heldu hórrei!" Ta salto ein dou keixa gaiñetik, ta horri, Lapatzai: "Ekarrik ona eskupetioi". Ta txakurre, ba, hor, hamar bat metrora edo, goratxua '. "Bau-bau-bau". "Danba!", nik. Ta hauxe ein eutsen buztanai, buelta. Ta gero, [horra], Lapatza, mutikuek --zesteru zan aitte, hor Eibarren bizi dana, aitte-- ta tentau harek, Manuelek: "Ta txakurrek, Priñek, ondo jaten jok?", ta "Bai, esnetan ogixe bustitte. Bape ez duke hagiñik ta esnetan busti ogixe ta jaten dau". Ja! Gustora Lapatzako zaharroi. Ta, ba, gero ospa. Ta gero, amak esan bere mutikuoi, ba, txakurrai ze pasau jakon. Tirue bota eutsela bata-batzuk eta... harek ezautu ez gu, urrintxuao egon be ta... Ta gero, hori behekuoi, Ortuzar Txikixe, nobixie euken han, Eltzubixen. Ta harek mutiko gaztiok, ba, zeintzuk izen ete dien edo, basuok errekatzen. Ta harek Eltzubiko atiek "kirrink" ein dabela ta Ortuzar Txikixe ixen zala. Ortuzar Txikixek kulpak.

- Kulpantiek danak librau.

- "Kirrink" ein ebala atiek ta... Ba, etxera juten zuan, nobixien etxera. Hori [bere etxeukuoi].

- Zeuek be dezentiek! Bidexingorra [ixa einde...] hor behetik ziher, ta tranpie ipini [zontsen].

- Zeri?

- Ortuzarri.

- Tranpie ipini!

- Tranpie holakotxie.

8. Antzinako kontu zaharra

- **Erref:** MAL-002/008
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:13:45. **Bukatu:** 00:15:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

<p>Antzinako kontu zaharra.</p>

Transkripzioa

- Konbersasiño bet hontxe honek txapistak ei eban, ta daz. Ta txakur handi bi ta beste txikitxu bat die, ez deuke zeikusik ta esan ei zirin txapisti horrek bere lagunai "ez zeixu lagundu e, aitta aukola makalik eta berana jun zala" esan ei zeban. Famili bille be ikusi zaittuez, faltan be ikusi zaittuez ta Zaharburun txakurrok, ta zera e, horra Oizen baso baltzan dabil ba, eskalaristie Orozkoku-edo kastellano bat.

- Bai?

- Bai, [...] egun birik batzuk, ta berari be jentek emon dotsela txakurrok. Ta zera e, moluskun hor e, zera e, ehuntze jan, ta "zer nahi dozue?" Ba hondiño bistan dauela [...] harei leku gorde ta, [...] makiño hotsin hor sakonin, Orozkoko gizon hoi ai jun da gaztioi ta, bata ein zotson ta bestiek emon dotsola tirue, baiña buztana hanka artetan sartunde jun zala, ta ez dakixela haren barririk ta jenti ixilik da. Oizen dabiz, txakurrok.

- Bai.

- Ta pintta txikitxu bat, haixe eskasena esate eben ta, niriek izte bena solte lagata zeunkez, ta ni ez naz ezer, [...] daz ba. Honek zera Gerardonak edo hor enpresa orduko zerak e, txakurren [...] edo, oin txapiaz tapauta daz danak, etxie eindde ta, ez dot ikusi zelakuk dazen.

9. Ezagun baten inguruko kontakizuna

- **Erref:** MAL-002/009
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:15:15. **Bukatu:** 00:16:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Ezagun baten inguruko kontakizuna. Guardia Zibila ehiztarien atzetik basoan. Baserritar gutxik zekiten erdaraz.

Transkripzioa

- Lapatzan hasi garien ezkerro lehenengo Lapatzakua amaittu bihaeko juau.

- Bai, bai.

- Esteban, Esteban Lapatza, ta harek mendixen ardi txabolia. Ta guardia zibillek kazadorien ondorik. Ta guardia zibillek: "Oye, ¿ya has visto cazadores?", ta "Sí, ya he visto, pero yo no sé dónde andan", atzera Estebanek. Ta "Pues, ¿a dónde vas tú?", "Yo a monte, sacar a las ovejas", Esteban horrek.

- Bapez baiño gehixa ' zan! Orduen barbarik be [ezin jakin] erderaz [danak be]!

- Ez, ba!
- Bai, erderaz apezitokua ei zan. Bai, apezitokue.

10. Mallabiko baserritar baten inguruko kontuak

- **Erref:** MAL-002/010
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:16:00. **Bukatu:** 00:16:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Antzinako ipuin zaharra. Erlojua kordelarekin lotuta. Mallabiko baserritar baten inguruko kontuak.

Transkripzioa

- Harek erloju ' be, hemen kordel baltza...
- A! Bai. Lehen kordoie...
- Ta honakoxie, patatie. Ta "Ze ordu da, Esteban?", ta "Laste ikusiko dou. Hamarrak eta hamar." Gure aittak esaten eban beti hamarrak eta hamarrin eukitten ebala harek. Ta beti preguntia. Ta Trabakora ta [Oxara] juten ei zan, ta "Ze ordu, Esteban?" Tentatzen be bai, e? Ta "Laste ikusiko dou. Hamarrak eta hamar."
- Hori sorgiñena kontaioxue, Esteban Lapatzana.

11. Antzinako bizimoduaren inguruko kontuak

- **Erref:** MAL-002/011
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:16:40. **Bukatu:** 00:20:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Antzinako bizimoduaren inguruko kontuak. Goldea, laia... Goldaketan.

12. Lan-istripuak; seguruak

- **Erref:** MAL-002/012
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:20:00. **Bukatu:** 00:22:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Antzina Mallabian gertatutakoa. Lan-istripuak; seguruak.

Transkripzioa

- [...] albañel ixo izen biher bienien, aldamiñu altzatzen, aldamiñue, ta bati komunerako larrixe etorri jakon, bajatu aldamiñun behera ta jun ein zan komuna ta bestik atzera altzau ta ekin otsen biherrien, ta a komunien dauen artien jausi ta hil zien [...].
- Hartu ogixe hutsik ez ein.
- Andrie jun jakon: " bai e, zu hortxe egoten zara da guri pasa jaku bihera" ta "zer pasau da ba?" "e aldamiñu jausi ta egon dizanak hil diela. Ta "es mas" suertie euki dabela komunin eotiaz. Handik urte beta harei alargunari han hil ziran alargunari bosna millo kobratzeko, zera diru etorri jakon, ta andrioi jun ein jakon, ta: "oin be zozer pasaten jatzu zuri" ta "bai". "Alargun geldittu zirenei bost millo kobrau biher dabe /bidabe/ ta zu beti komunin eoten zarilako ezebez".
- Komunin eon ziñilako ezer ezin kobrau.
- "Hantxe denpora larrei eitten dozu" ta kobrau barik geratu zan.
- [...] mutil lekixarra zan, ta jun zan Lekitxora ta barku galdu ein zan, ta ba galdu zirin gizonei ba diru edo segurue edo zera. Andrak [...] nire gizonak[...] ez zekizien segururorik.
- Bai ba kobratzie nahi [...].
- Bere gizona zergaitik ez zan hil. Harek harek ondo ekixen.

13. II. Errepublika eta ekonomian aldaketak

- **Erref:** MAL-002/013
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:22:00. **Bukatu:** 00:25:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Laneko kontuak; baldintzak, seguruak. II. Errepublika aldarrikatu zenean lege berriak irten zirela eta horren inguruko aipamenak. Azken urteotan egon diren aurrerapenak; bizi-kalitatea.

Transkripzioa

- Seguruek-eta lehen, gu biherrin ibilli giñenien [Mallabi-...etan], zazpi pezeta jornala, ta txakur haundi bat segurorekue. Segurue [zer zan be ez genkixan].
- [Monte Pío] esaten eutsen.
- Ta segurue zer zan be ez, ta txakur haundi bat jornaletik kendu eguneko. Ta gero, ba, segi! Ekitteko ordue: zortzirek; isteko, ba, hamabixek edo, ondo. Baiña atsaldien, ordu bixetan ekin ta izerrak urten arte...
- Jainkuen gauzak agertu arte bihera.
- Aldemenekuek bata bestiei esaten: "Ointxe laste [itzuliko] jotsau, jainkuen gauzak argittu dittuk eta". Izerrak argitzen zienien... Ta gero, errelebuen eittia etorri zan treintan. Ta errelebun eittia etorri zaniien...
- Trenta y uno.
- Treinta y uno? Trenta y unun. Errelebun eittie etorri zaniien, ba, jarri zien lege batzuk, itxurie, aurretik be egongo zien, baiña, ba, ordun, zortzi ordu

einddekun "da!" isteko. Ta guk ez zortzi ordu ta ez hamabi, guk esaten ebenin itxi ta esaten ebenin ekin.

- Harek [...].

- Bai. Ta gero etorri zien... Hori ordenioi errelebun eitteko urten ebenin, ba, orduak. Ta lehenengo kamiñotan [ibili zin] obreruk, hamen, Trabakotik Markiñerako ta horretan argittu zienak, ba, hemen, Barakaldo aldeko ta horko zer batzuk, orduk jotan eban momentun erremintak "bloust" bertan itxi, ta harek ipiñi eban orduetako [asuntu hoi]. Baiña ez euen, gure gazte-denporan ordurik ez euen. Ordurik barik eitten zan bihera, esaten eben moduen. Ta ezer [enojorik] bada, "aiba kontue ta jun etxera". Ta "dda!", pagau bertan tokatzen zana ta etxera! Geur txarto esaten da, baiñe geur geuzak normalao daz, ta normaltzen doiz, gerua normalao doiz horretan asuntuokin, horrekin asuntuokin.

- Orduen be [... bata bestia...] ondo ta.

- [...] Bai, baiñe orduen, ez bizikleta bat, ez automobil bat... Zakutxue lepun hartu ta kuartillo bat ardau. Botillie bai haundixe, baiña kuartillo bat ardau.

- Zakue burun hartute eskolara be, gero!

- Bai, baiña kuartillo bat ardau hartu bihererako, ta egun guztiko kuarttillue. Ta eguerdixen erango lukiela be bai, baiña "ño!", illuntziko be tragotxo bat ona dok, ba! Ta itxi. Ta halantxe, miserixie garbixe.

- Miserixie garbixe!

- Zaharrak, erdixek baiño gehixa, gantzontzilloik be ez zebe ebaliko. Gaztie, emakumiek behiñpehin, ni erremerixan nebillen denporan, ez paparrekoik ta ez besteik ez zebe usatzen. Libre.

- [...] ibili zittuan. Oin, berrogeta hamasei [urtekuk] bertsuak etara zittuen gona motzei. Ta [... melena...]

- A! Melena ta [a la...] beste bat izeten zan.

- Ta hor, horko... Lapatzak, Bermeon dauenak, eitten jittuan horrek.

- Neuk be bai makiña bat neskai! Hamengo kofradixakuei gehixenei [ebatzen] najutsen.

- Melena itxittakuen ze tipotan izeten...

- Melena, hona.

- Melena, gora, gora.

- Ez, [a la razon] gora.

- [A la razon] gora.

- [A la razon] honaiñok goraiñok ebaitta.

- Baiña kokota labaiñaute.

- Melena, zeinde horrek dekon modun. Baiñe bueltan ebaitte.

- Bai, baiña kokota labaiñaute. Kokota garbittu labaiñiaz.

- [A la razon] hori.

- Bai.

- Gurien aitta zana ibiltzen zan ebaten.

14. Antzinako bizimodua

- **Erref:** MAL-002/014
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:25:55. **Bukatu:** 00:26:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Bizi-kalitatea. Antzinako bizimoduaren inguruko iritziak. Erromeriak. Garbitasun eza.

Transkripzioa

-Orduen denporan erromerixara be... ba, jertsie, konparaziño, jertse azule, horrek, Basiliok daukena baiño azulaguk, bazien. Ta orduen ez euen botikaik eta ez ezebe ta hogeï urte edo, hamazortzi-hogeï urteko neskak-eta --mahaixa apartaute, ez da esatekue, baiña-- zorri ale galantak jertsien taka-taka ikusten jakuezan.

- Hori bai. Zorrixek?

- Zorrixek? Erromerixan? Saillien.

- Osasune [...] ei jako.

- Ta pantorrilletan behera odol-txipristin ugeri, ta bueno... aurrera!

Bueno...! Bai. [...] Egixek die horrek! Horrek guzurrek ez die.

- Bidixingorren baten [...] jo eitten dau pantorrillan] ta horiaittik.

- Horrek Bittor Lapatzak...

- Horrek hamen hartuko die, ta guzurre bada, [preguntau] edozeiñi.

15. Mandeuliak eta erromeria

- **Erref:** MAL-002/015
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:26:55. **Bukatu:** 00:27:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Mandeuliak eta erromeria.

Transkripzioa

- Ta Lapatzak, kortako behixei manda-eulixak --oin manda-eulixa be gastau ein da ganauetan be!--, ta [...] potetxo baten sartu ta han, Trabakun, plazie zan, erromerixie. Ta potiorri tapioi etara ta etxerako gogue neska morduek, kontizu. Pikau mandeulixek ta etxerako gogue!

- Zorrotza [...] , gero!

- E?

- Manda-eulixek zorrotza eitten dau heldue. Pikadie zorrotza mandeulixek.

- Enee! Hoixe!

16. Antzinako bizimodua

- **Erref:** MAL-002/017
- **Iraupena:** 0:00:10. **Hasi:** 00:29:50. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Antzinako bizimoduaren inguruko kontuak.

Transkripzioa

Bai e honek e oin hemen hartuko dittu eta ikasiko dittu, baiñe siñistu eziñeko gauzak diez lehenakuk ondik mordue daz horrek e deklaratzeko.

17. Osma auzoa

- **Erref:** MAL-002/019
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:00:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Osmako erromeria. Auzoetako erromeriak. Neskatan-mutiletan.

18. Idi-diruaren inguruko pasadizoa

- **Erref:** MAL-002/021
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:02:25. **Bukatu:** 00:03:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Idiak saldu eta idi-diruaren inguruko pasadizoa.

Transkripzioa

- Han izen da beti gorutz ta, karreterun e, ba ein zotsala ospa.
- [...]
- Bai karreteru geure aitta zanak esate eban ba berak ebala konbersaziñu eban [...] ididkek saldu etxin ta idi-diru gurin e mahai gaiñera bota dabe ta gure aitzari esan zotzan berak ha idi-dirue bat bez ez zebala estimau; kortaraa jun ta ididxe falta. Hak emoten zotsela pena bere.
- Hori.
- Bai, osta hori neure bistan e gure aittari esanda. Ha idi-diru bape ez zebala estimau berak. Hak e, ididxe korta jun ta ididxe falta ixeti, harek emon zotsola penie berari.

19. Antzinako bizimodua

- **Erref:** MAL-002/023
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:04:55. **Bukatu:** 00:07:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Antzinako kontu zaharra. Markinako feria. Lehenagoko arropak, ehunezkoak.

Transkripzioa

- Ba, zuen aitte zanak, entzun zotzen hori hori heldu ba, bai, eskopetie zuen aittana, ta bestik e Markiña ferixa [...] ba ferixa, ta ba andrak di aurrin pausun hurren erungo zittun [...] batzeko ta, batak esaten eutson bestiai e "Ezer entzu dozu?" Ta "Ez" "Anton da Maritxu ete dire. Ta "o" ta "Bai, Anton da Maritxu ete dire" "Ez dabe bidzek be alkar asko lotsatuko harek" esan ei eutsan besti horrek eta "Neuk be hori esan netsen gure aguriari" Bestik, ta zestun botillak euren e, tragotxuk etxera ekartzeko, botillak eta xiskun xiskun xiskun zestuk e, soinu ateraten eban pausun ta botilla txikiñek kargieaz, ta ba "Anton da Maritxu itten dila, bolo-bolo dabil ba hori ba, bolo-bolo dabil ba, hori ez dozu entzun?"
- Ta ez eban entzun, ta gero atzena baiño gauza bat gitxiau.
- [...]
- Bai, e gizonan bragetako botoiek e, josteko ez dau euko e, [...] esan ei etsan. Bragetako botoik josteko. Bai e, baten bat e, ha be holantxerik gauzek, lehenago euskerazko prakak baziren lehena, aurrin amantala.
- Nik ez nittuan ezautu.
- Nik bai, hamentxen zelaidxen be bai.
- Hamentxe Goitietxebarrekoei nik, praka zuridzek nahiko zuri behintzet, bueno ehunezkuk.
- Bai bai ehunezkuk.
- Ta amantalak haunakoxe kuadrue.
- Bai hegaletan botoik, hegaletan botoik.
- Bai txixa eitteko ta altzau bentani hori ta txixa ein ta gero blaust atzea be.
- Nik hori ez dot ezagutu, zera e, alboetan zera botoiek, hargiñei.
- E?
- Hargiñei [...] alboetan botoiek, hori e, Jose Korta zana ta ontxe dela hiruta zazpi urte, aitxa hil zana.
- Harek be euskerazko prakak di, euskerazko prakak esaten...
- Mutikue zazpi-zortzi urte [...] nik , hiruta zortzi urte uste dot aitte hil zana [...] horrek bakit holako prakak [...].

20. Markinara feriara

- **Erref:** MAL-002/026
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:09:10. **Bukatu:** 00:10:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Markinara feriara. Argirik ez. Berrikuntzak. Antzinako bizimoduari buruzko iritzia.

Transkripzioa

- Bai.

- Hori zuen aittrek entzundekue dok, ferixara doiela Markiñen: "Maritxu, argiik-eta badozu?"

- Joxepa. Joxepa ez zuan?

- Bai, bai, Joxepa. "Joxepa, argiik bai?", "Bai, ba! Lehen [holan... ibilli] baiña oin bai, ba" esan ei eutsan. Ta "guk ez, ba. Guk [... sartu izan jako] ta holako komerixaiken." Argi barik.

- Bai, lehenao argi baekuk ta urik baekuk... Ta gaur Mallebixen be kamiño barik etxe bat be ez da egongo. Ta gure gazte-denporan ez urik, ta ez kamiñoik ta ez... ezebez.

- Hoixe goiko kamiñoik ta lehen esan dana. Hauxe [Apottetik] behera doien zahar hau...

- Gero eliza [aldien], Areittixora doiena, Alto de Areitiora doiena. Akabo. Ez Beranora, ez Berano txikire, ta ez Goittara, ta ez Osmara. Kamiño bakuk. Horrek ointxe, geure akorduen eindako kamiñoek die danok.

- Bai, bai, dan-danok.

- Ta orduen, oin txarto bizi dala jentie, baiña gaur baiño txartuao oin arte beti bizi izen da. Aurrerakoik ez dakiu, ez dou ikusten aurrekoik, aurrerakue ez dou ikusten.

- Beste asko be halan egongo zan.

21. Urrezko txanponak

- **Erref:** MAL-002/027
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:10:35. **Bukatu:** 00:12:20
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Baserriko bizimodua. Ezagun batek txakur txikirik ez etxean eta bost duroko urrea aurkitu zueneko pasadizoa. Antzinako txanponak.

Transkripzioa

- Ta beste asko be holan egongo zan, baiñe pobriek harek be ta txakur txiki bategaz etxin. Ta [...] edo ze pasaten zan behintzet biherrin esan zotan, ta bost duroko urri topau txakur txiki bateaz etxin da bost duroko urri topau hantxe, ta gero gure aitta zenak esaten eban mando baba baltza esaten jakona baba txikixe ei zan.

- Bai.

- Ta Durungora jun ta [...] batatz ekarri bost duroko urriaz.

- Bai bai.

- Ordun be urri e.

- Dirue.

- Dirue. Ta diru te gañera harek eta neuk be beste hain beste eingo nabene-eta. Porke ha babie pagauko eben biher baiño taku gehixa [...].

- Hori bai.

- Ze urrie urrie izengo da, ta e ha e kobrauko zotsen beste diruaz saltzen daben tamañun.

- Jakiñe ba.

- Horixe ba.

- Lehen amak gurin esaten eban aitte zanai, nire aitte zanai zelan e ttattatik urriaz txahala parau zen, baiña urri ez zan gero zidarra aurkittu ei

zan gero zidarra be ezkuatu zan eta... Lehen urri.
- Lehenengo urri.
- Bai lehenengo urri.
- Bai ziderra be.
- Ordun be bai e Lamaiku ta txanpon bat ta zera holakuk asko ziren.
Lauzirikuk [...] eta zera bera erosteko dirurik ez.

22. Semea abade egiteko dirurik ez

- **Erref:** MAL-002/028
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:12:20. **Bukatu:** 00:14:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Antzinako bizimodua. Semea abade egiteko dirurik ez.

Transkripzioa

- Ta beste gauze bat, bidie, zera, kongregaziñorako [diruan izena], hamen auzuen be abade bat [ein guran], estudixatzen, Otsonen. Eta aittek eta amak ezkondu ein gure alabie, ba, harentzako diru pixkat ekartiarren, abadia eitteko dirue ekartiarren.
- Hamar mille pezeta edo kostatzen ei zan...
- Ehun duket, berrehunekue, argitzen jakuela, baiña hirurehun-laurehunekue gure. Abadien karrera amaitzeko diru palta. Ta ehunekue ta berrehunekue argitzen jakuela, baiñe... guk etxien daukou mutil ona, gure [aittite... morro], etxerako mutil ona etxin daukou, baiña dirue faltau abadien karrera amaitzeko. Ta ehunekue ta berrehun... Duketa, hamaika erriel. Entzun ondo, e! Hamaika erriel, ba, etarakozu kontue [esloie deukozuenak] zenbat urtetzen eutsen. Duketa hamaika erriel. Ta ehunekue ta berrehunekue argitzen jakola, baiñe hirurehun-laurehunoik ez. Ta, halantxik, gero Elorrixotik etorri, ba, ez jakixat, hirurehun edo laurehun edo ze ekarriko eban, handik etorri karrera amaitzeko...
- Dirudune.
- ... dirudune. Halan amaittu zuan hori gure zaharren denporan. Nik neuk ezautu, haren ehun-berrehun [biher zittunen] andrioi, etxera ezkontutekue, Otsonenekue, ezautu najuan. Pascuala. Baiñe haren aurreko guresuk ez.

23. `Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak"

- **Erref:** MAL-002/031
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:16:05. **Bukatu:** 00:17:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

<p>`Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak" bertso sortako pare bat bertso abesten ditu. (hurrengo pasarteansorta honetako bertso gehiago)</p>

Transkripzioa

Hemen kristauak bidian degu, ba
azken juizio eguna
geure begien bistan
ikusi behar deguna.
Josepateko zelai santuko
tronpeta-soinu illuna
galduak pena eramango du
eta justuak fortuna.

Zeruak ditu hamabi ate
aingeru bana guardian
urrezko murallak eta
alhaja fiñak erdian.
gloria [...] danean
musikaren alegrian
hori alkanzatutzera danok saia
gaitezen fede garbian.

- Ta, ba, kantauro detsuraz gehixago papeletik nahi badozu.

24. `Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak"

- **Erref:** MAL-002/033
- **Iraupena:** 0:06:05. **Hasi:** 00:18:30. **Bukatu:** 00:24:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

<p>`Xenpelar´en "Azken juizioko bertsoak" bertso sorta.</p>

Transkripzioa

Munduko gauzen errematia
dakar azken juiziuak
hauts bihurtuta utziko ditu
herri ta palaziuak,
mendiak lehertu alkarren kontra
herri ta naziak
zententzi hori botako digu
Jesusen benediziuak.

Itsasoak su, eguzkia illun,
illargia odolak hartu
lurra ikara eta, gaiñera,
errio danak agortu,
munduko gauza baliosuak
erre ta ikatz bihurtu
pekatariak umil gaitezen
bada zerekin beldurtu.

Heriotzaren larritasuna,
suspiriua barrendik,

nahi ez degula bertan hil behar
anparo gabe iñundik
Josapateko zelai santura
juango gera hemendik
ez da zeruan sartuko Jesus
desanparatzen duanik.

Jesus zerutik Josapatera
aingeruakin batean
pekatarien artzai umilla
badator hoiien tartean
zelai santura juango gera
bide guziak betean
gure orduko larritasuna
zententzia eman artean.

Alkarren bistan emango digu
zetentzia bat zorrotza
gure obrak han azaldu behar
gaixtoarentzat ze lotsa!
Pekatoriak altxa dezagun
Jesusengana bihotza,
konsideratu gugaitik nola
pasa zuan heriotza.

Josapateko zelai santuan
asko degu ikusiko
Jesus nola dan zetentzia bat
guri ematen hasiko.
Gaixtua danak inpernurako,
onak ez du mereziko
justuarentzat zeruan silla
eternidade guziko.

Aita Santu ta errege hoiek,
obispo ta apaiz guztiak,
pobre ta aberats diranak berdin
maixu horren justiziak.
Diruak ez du han balioko
hori gaude ikasiak.
Zeiñi berea emango dio
jangoikuaren graziak.

Anima galdu baten tormentu
eta nahigabe haundiak
zer diran ezin konsideratu
gizonaren memoriak
eternidade guztiko penak
etsaien mende jarriak
horra munduko gustuak eta
egun engaiñagarriak.

Guztiok gera pekatariak
deseoz edo obretan
tentaziuak guretzat dira
ez da dudarik horretan.

Gorputz argala erortzen bada
bere bizio txarretan,
gure anima entregatzen du
etsaien atzaparretan.

Bi bide daude ezker ta eskubi
komeni da ikastia
aukerak daude, bata zerura
inpernurako bestia
gure anima jaungoikuari
hainbesteraíño kostia
eta zer pena hartuko duan
Luziferrentzat uztia.

Infernua da kalabozo bat
mortal ikaragarria
han sartzen danak ikasiko du
tormentu hoién berria.
Luziper dago hango errege
ezpatarekin jarria.
Harren mendean egon beharra
animak daukan larria.

Zeruak ditu hamabi ate
aingeru bana guardian
urrez muraillak egiñak eta
alhaja fiñak erdian.
gloriak daukan edertasuna
musikaren alegrian
premio hori alkantatzera
gabiltzan fede garbian.

Aita Santua Erroman dago,
izena Pio deritza
haren kontrako enemiguak
inguraturik gabiltza.
Jangoikuaren birtutia da
beti errenditzen gaitza
kristau fidelak, kunpli dezagun
ebanjelioko hitza.

Bertso berrien errematia
zer datorkigun jakiña
horra nik esan nola behar dan
egia [justuen] samiña
premio hori alkantatzera
enpeñatu ahalegiña
zu bitarteko eskatzen zaitut
aingeruen erregiña.

- Amaittu dira horrek.
- [...]
- Bueno, hori klasiori amaittu da.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com